

รูปแบบการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาศูนย์การศึกษา ศักยภาพและเชื่อมั่นของประเทศไทยอย่างยั่งยืนของหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย – กัมพูชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างเพื่อรองรับนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ในการสนับสนุนให้จังหวัดมีแผนและงบประมาณเพื่อพัฒนาจังหวัดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

สุจิต ใสสะอาดยิ่ง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง ของหมู่บ้านตามแนวชายแดน ไทย – กัมพูชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เพื่อรองรับแผนพัฒนาอำเภอ จังหวัด และกลุ่มจังหวัด และศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาศูนย์การศึกษา ศักยภาพ สังคม และความมั่นคงของประเทศไทยอย่างยั่งยืน ของหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย – กัมพูชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง การวิจัยกำหนดพื้นที่ในการศึกษา เป็นหมู่บ้านที่มีพื้นที่ติดชายแดนตามแนวชายแดนไทย – กัมพูชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย 4 จังหวัด ได้แก่ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี ประกอบด้วย 11 อำเภอ โดยคัดเลือกอำเภอละ 1 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 11 หมู่บ้าน ประชากรกลุ่มเป้าหมายเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการกลุ่มต่าง ๆ ของหมู่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนทั่วไป การดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การเข้าถึงพื้นที่และเตรียมผู้ช่วยนักวิจัย โดยฝึกอบรมผู้ช่วยนักวิจัย 11 คน เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนในหมู่บ้าน ๆ ละ 10 คน และวิเคราะห์ข้อมูล ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย – กัมพูชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยประชุมระดมสมองผู้นำชุมชนในแต่ละหมู่บ้าน ๆ 20 คน และร่วมสรุปสภาพปัญหา สาเหตุและแนวทางแก้ไข และระยะที่ 3 การศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วม พัฒนาศูนย์การศึกษา ศักยภาพ สังคม และความมั่นคงของประเทศไทยอย่างยั่งยืนของหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยประชุมระดมสมองผู้นำชุมชน 11 หมู่บ้าน ๆ ละ 8 คน รวม 88 คน ร่วมสรุปภาพรวมของสภาพปัญหา สาเหตุ แนวทางแก้ไข และรูปแบบการมีส่วนร่วมพัฒนาศูนย์การศึกษา ศักยภาพ สังคม และความมั่นคงของประเทศไทยอย่างยั่งยืนของหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการวิจัย

1) สภาพเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง ของหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย – กัมพูชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เพื่อรองรับแผนพัฒนาอำเภอ จังหวัด และกลุ่มจังหวัด

1.1) สภาพปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข ด้านเศรษฐกิจ ของหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย – กัมพูชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ประเด็นที่สำคัญ 3 อันดับแรกคือ

1.1.1) ผลผลิตการเกษตรราคาตกต่ำ สาเหตุจากต้นทุนการผลิตสูง ไม่สามารถแปรรูปผลผลิต ขาดการรวมกลุ่มต่อรองราคาผลผลิต หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมีการแสวงหาผลประโยชน์และทุจริต ตั้งแต่ขั้นตอนการส่งเสริมการผลิต จนกระทั่งการรับซื้อผลผลิต แนวทางแก้ไข การศึกษาปัญหาใน กระบวนการผลิต ตั้งแต่ก่อนการผลิต ระหว่างการผลิต การเก็บเกี่ยว และการขายผลผลิต ประชาชนใน หมู่บ้านจะต้องร่วมกันระบุปัญหาที่สำคัญ ค้นหาสาเหตุ และกำหนดแนวทางแก้ไข และดำเนินการแก้ไข ปัญหา กระบวนการแก้ไขปัญหามาประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อแก้ไขราคาผลผลิต ตกต่ำในระดับหมู่บ้าน ขั้นตอนที่ 2 การหาภาคีช่วยเหลือจากราชการ เอกชน และหน่วยงานทางวิชาการ ขั้นตอนที่ 3 การจัดหางบทุนเพื่อต่อสู้กับราคาผลผลิต ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดทิศทางและเทคโนโลยีในการผลิต ขั้นตอนที่ 5 การรวมกลุ่มการผลิตเพื่อลดต้นทุนการผลิต ลดค่าใช้จ่ายจากการกู้เงินลงทุน การเก็บเกี่ยว การชะลอการขาย การแปรรูป และการต่อรองราคา และขั้นตอนที่ 6 การสร้างเครือข่ายการ แก้ไขราคาผลผลิตตกต่ำในระดับหมู่บ้านขยายเป็นระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด

1.1.2) ปัญหาหนี้สินและความยากจน สาเหตุ ค่าใช้จ่ายสูงในขณะที่รายได้ต่ำ การมีหนี้สินทั้งใน และนอกระบบ ทำให้เกิดภาระเรื่องดอกเบี้ยเงินกู้ และไม่มีอาชีพเสริมหลังฤดูเก็บเกี่ยวหรือช่วงเวลายาวง แนวทางแก้ไข การหาภาคีจากภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะสถาบันการศึกษา เข้ามาร่วมวิจัย วิเคราะห์ ปัญหาเชิงลึกเรื่องรายรับรายจ่าย ในระดับครอบครัวและระดับหมู่บ้าน รวมทั้งศึกษาระบบเศรษฐกิจของ หมู่บ้าน ให้สามารถอยู่ได้โดยพึ่งพาตนเองลดการพึ่งพาภายนอกหมู่บ้านให้น้อยที่สุด กระบวนการแก้ไข ปัญหา ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การพึ่งพาตนเองในสิ่งที่จำเป็นในชีวิต ลดค่าใช้จ่าย โดยใช้หลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต ขั้นตอนที่ 2 การฝึกอบรมและสร้างอาชีพเสริม จากหน่วยงาน ภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา ขั้นตอนที่ 3 การจัดตั้งร้านค้าชุมชน รวมกลุ่มแลกเปลี่ยนสินค้า ต่อรองการซื้อขายสินค้า ขั้นตอนที่ 4 การจัดหาแหล่งทุนเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ และรวมกลุ่มเพื่อสะสม เงินทุนของหมู่บ้าน และขั้นตอนที่ 5 การใช้หลักพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือผู้ที่ลำบาก ให้กลับมาเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้

1.1.3) พื้นที่ทำการเกษตรขาดคุณภาพและไม่เพียงพอ สาเหตุเป็นเพราะครอบครัวขยาย คนมากขึ้นแต่พื้นที่ทำกินเท่าเดิมและพื้นที่ทำกินไม่มีเอกสารสิทธิ์ สภาพดินเสื่อมคุณภาพและขาดน้ำใน การเกษตร แนวทางแก้ไขการพัฒนาศักยภาพในการผลิต โดยการศึกษาและวิจัยของนักวิชาการ หน่วยงาน ราชการที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในหมู่บ้าน เพื่อหาเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ ร่วมกันศึกษา

ปัญหาและความต้องการในที่ทำกินที่ชัดเจนและมีเหตุผล เสนอรัฐให้มีการปฏิรูปที่ดินตามแนวชายแดน ไทย-กัมพูชาเป็นกรณีพิเศษ เพื่อแก้ไขปัญหาให้ประชาชนและเพื่อความมั่นคงของชาติ

1.2) สภาพปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข ด้านสังคม ของหมู่บ้านตามแนวชายแดน ไทย – กัมพูชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ประเด็นที่สำคัญ 3 อันดับแรกคือ

1.2.1) เยาวชนมีปัญหามั่วสุมอบายมุขและทะเลาะวิวาท เยาวชนมีปัญหารื่องเพศสัมพันธ์ และมีคู่ ก่อนวัยอันควร สาเหตุ ครอบครัวแตกแยก เยาวชนถูกทอดทิ้ง ขาดความอบอุ่น ผู้ปกครองไม่มีเวลาดูแล หรือ ต้องเดินทางไปทำงานต่างถิ่น การดื่มสุรา อิทธิพลกลุ่มเพื่อน ค่านิยมที่ผิด และการประพฤติ เลียนแบบที่ได้รับจากอิทธิพลของสื่อต่าง ๆ แนวทางแก้ไข การสร้างความตระหนักถึงภัยอันตรายที่ เกิดขึ้นให้กับครอบครัว ผู้นำชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องในหมู่บ้าน ร่วมกันแก้ไขปัญหา พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้ใหญ่ในหมู่บ้านต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่าง การร่วมกับเครือข่ายหน่วยงานและ สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนเข้ามาร่วมแก้ไขปัญห โดยการมีส่วนร่วมกับประชาชน การ ส่งเสริมการศึกษาและการอบรมอาชีพให้กับเยาวชน และการใช้กฎหมายและประสาสังคมแก้ไขปัญห

1.2.2) คุณภาพการศึกษาต่ำ และขาดการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น สาเหตุ เยาวชนขาด แรงจูงใจให้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น ครอบครัวยากจนไม่สามารถส่งลูกหลานเรียนต่อ คุณภาพการศึกษา ในหมู่บ้านต่ำทำให้ยากต่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น แนวทางแก้ไข การให้ความรู้ความเข้าใจแก่พ่อ แม่ ผู้ปกครอง การแนะนำการศึกษาต่อ การจัดหาทุนการศึกษากระจายโดยตรงไปยังหมู่บ้าน การพัฒนา โรงเรียน ผู้บริหาร และครู และให้องค์กรการบริหารส่วนตำบลเข้ามาร่วมแก้ไขปัญหการศึกษา

1.2.3) การพนันในหมู่บ้าน สาเหตุ ค่านิยมที่ผิด เพื่อความสนุกสนาน และหวังรวยทางลัด มี นายทุนหรือตัวแทนห่วยเถื่อนห่วยหั้นเข้ามาส่งเสริมสนับสนุน และเจ้าหน้าที่รัฐขาดความเข้มงวดและเข้า มามีผลประโยชน์ในการพนันแนวทางแก้ไข การฝึกอบรมจัดกิจกรรมทางศาสนาเพื่อพัฒนาจิตใจ ประชาชน และเยาวชน องค์กรทางศาสนาและสถาบันการศึกษาเข้ามาร่วมกับประชาชนในหมู่บ้าน รณรงค์ และแก้ไขปัญหาการพนันในหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่เข้มงวดกวดขัน และรักษากฎหมายอย่าง เคร่งครัด

1.3) สภาพปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไขด้านความมั่นคง ของหมู่บ้านตามแนวชายแดน ไทย – กัมพูชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ประเด็นที่สำคัญ 3 อันดับแรกคือ

1.3.1) หมู่บ้านตามแนวชายแดนขาดความเชื่อมั่นในด้านความปลอดภัยและความมั่นคงใน ชีวิตและทรัพย์สิน สาเหตุ ความขัดแย้งระหว่างไทยและกัมพูชา ทำให้เกิดความไม่สงบตามแนวชายแดน เขตแดนบางแห่งไม่ชัดเจน มีปัญหาพื้นที่ทับซ้อน มีการจัดตั้งหมู่บ้านของกัมพูชาชิดตามแนวชายแดน แนวทางแก้ไข การจัดตั้งเขตพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาโดยเฉพาะ ตลอดแนวชายแดนไทย-กัมพูชา เจ้าหน้าที่รัฐจัดกองกำลังรักษาความสงบในหมู่บ้านโดยการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่รัฐ และประชาชน การจัดตั้งหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามแนวชายแดนไทยให้เป็นแนวกันชน การ

สร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศโดยรัฐบาลและหน่วยราชการตามแนวชายแดน การใช้วัฒนธรรมและศาสนาเป็นสื่อเชื่อมโยงสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างประชาชนตามแนวชายแดน ไทย – กัมพูชา

1.3.2) หมู่บ้านตามแนวชายแดนเป็นเส้นทางผ่านของยาเสพติด สาเหตุ แนวชายแดนมีหลายช่องทางในการขนส่งยาเสพติดที่เป็นพื้นราบและป่าไม้ สามารถหลบหนีการจับกุมได้ง่าย มีการลักลอบขนยาเสพติดปะปนมากับประชาชนกัมพูชาที่อพยพเข้ามาหางานทำ ขาดการประสานงานของเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายทำให้การทำงานไม่เป็นแนวทางเดียวกัน และไม่มีความเข้มงวดในการตรวจตรา แนวทางแก้ไขการมีส่วนร่วมของประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐทุกฝ่าย จัดตั้งหน่วยงานระดับหมู่บ้านและมีกองกำลังตามแนวชายแดนที่เข้มงวด การให้ความรู้การป้องกันตนเองและการปราบปรามยาเสพติดกับประชาชนในหมู่บ้าน

1.3.3) ความแตกแยกของประชาชนจากการเลือกตั้งทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น สาเหตุ มีการซื้อสิทธิ์ขายเสียงในการเลือกตั้ง ก่อให้เกิดการแบ่งกลุ่มแบ่งพวกเพื่อผลประโยชน์ที่ชัดเจน และรุนแรง ความคิดเห็นทางการเมืองแตกต่าง และมีการจัดตั้งหัวคะแนนในแต่ละฝ่าย และการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และ องค์การบริหารส่วนตำบล มีญาติพี่น้องแต่ละฝ่ายสมัครรับเลือกตั้ง เกิดการแบ่งกลุ่มแข่งขันก่อให้เกิดความแตกแยกของประชาชนในระดับหมู่บ้าน และการขัดแย้งผลประโยชน์ในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ในหมู่บ้านทำให้มีช่องว่างห่างกันขึ้นไปเรื่อย ๆ แนวทางแก้ไข การปลูกฝังและให้ความรู้ในเรื่องของระบบประชาธิปไตย และการเลือกตั้งอย่างสร้างสรรค์ การป้องกันปราบปรามการทุจริตการเลือกตั้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ และประชาชนในหมู่บ้าน และการดำเนินโครงการและกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้านต้องโปร่งใส และให้คณะกรรมการหมู่บ้านมีอำนาจในการตรวจสอบทุกโครงการที่เข้ามาในหมู่บ้าน เพื่อสามารถจัดสรรผลประโยชน์จากกองทุนกระจายไปทุกคน

2) รูปแบบการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืนของหมู่บ้านตามแนวชายแดน ไทย – กัมพูชา ภาคตะวันออก เชียงเหนือตอนล่าง เพื่อรองรับแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ในการสนับสนุนให้จังหวัดมีแผนและงบประมาณเพื่อพัฒนาจังหวัด ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ประกอบด้วย 3 กระบวนการ

2.1) กระบวนการพัฒนาแผนและงบประมาณพัฒนาจังหวัด เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืนของหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย – กัมพูชา ภาคตะวันออก เชียงเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 เครือข่ายคณะกรรมการประสานงานหมู่บ้านตามแนวชายแดน ที่มาจากการจัดตั้งของคณะกรรมการหมู่บ้าน ร่วมแผนพัฒนาหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย - กัมพูชา ในภาคตะวันออก เชียงเหนือตอนล่าง ในส่วนของเครือข่ายคณะกรรมการประสานงานหมู่บ้านตามแนวชายแดน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาแผนพัฒนาหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ในภาคตะวันออก เชียงเหนือตอนล่าง ในส่วนของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในแต่ละหมู่บ้าน ขั้นตอนที่ 3 การรวมแผนในส่วน of เครือข่ายคณะกรรมการประสานงานหมู่บ้านตามแนวชายแดนและในส่วน of

คณะกรรมการหมู่บ้านในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อจัดทำเป็นแผนพัฒนาหมู่บ้านไปสู่แผนพัฒนาตำบลตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และขั้นตอนที่ 4 การพัฒนาไปสู่แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาจังหวัดแบบบูรณาการ แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ โดยสอดคล้องกับนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ

2.2) กระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างเครือข่ายคณะกรรมการประสานงานหมู่บ้านตามแนวชายแดน ประกอบด้วย (1) การพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (2) การกำหนดปัญหาหารือ (3) การตั้งคณะทำงานระดับหมู่บ้าน (4) การตั้งตัวแทนประสานเครือข่าย และ (5) การประสานภาคีกลุ่มต่าง ๆ เข้าร่วมสนับสนุนเครือข่าย

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาเครือข่ายคณะกรรมการประสานงานหมู่บ้านตามแนวชายแดน โดยการสนับสนุนภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา ให้มีศักยภาพในการจัดทำยุทธศาสตร์ และจัดทำแผนการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 4 จังหวัด

ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย - กัมพูชา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 จังหวัด ในส่วนของเครือข่ายคณะกรรมการประสานงานหมู่บ้านตามแนวชายแดน โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และปัญหาหมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการจัดทำแผน

ขั้นตอนที่ 4 การนำแผนพัฒนาหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย - กัมพูชา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 จังหวัด ในส่วนของเครือข่ายคณะกรรมการประสานงานหมู่บ้านตามแนวชายแดนไปสู่แผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาจังหวัดแบบบูรณาการ แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ โดยสอดคล้องกับนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ

2.3) กระบวนการพัฒนาประเด็นยุทธศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง ประกอบด้วย
ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการพัฒนาประเด็นยุทธศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของคณะกรรมการประสานงานเครือข่ายหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา โดยประสานงานและร่วมวางแผน กับเครือข่ายภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา
ขั้นตอนที่ 2 การประชุมระดมสมองของคณะกรรมการประสานงานเครือข่ายหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา เพื่อระบุปัญหาของหมู่บ้าน การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การค้นหาสาเหตุ และแนวทางแก้ไขปัญห
ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง การกำหนดแผนพัฒนาหมู่บ้าน และการกำหนดรายละเอียดของโครงการในส่วนของคณะกรรมการประสานงานเครือข่ายหมู่บ้านตามแนวชายแดน และขั้นตอนที่ 4 การนำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ในส่วนของคณะกรรมการประสานงานเครือข่ายหมู่บ้านตามแนวชายแดน เสนอเข้าสู่แผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนพัฒนาตำบล และแผนพัฒนาจังหวัด ตามลำดับ

Abstract

This research has as its objective to study the socio-economic and security conditions of the villages lying along the Thai-Cambodian border of the lower Northeastern region to make ready for the development plans for districts, provinces and groups of provinces. It also wants to study people's participation so as to create sustainable socio-economic and security strategies for the mentioned villages. The research covered 11 selected villages in 11 districts of 4 provinces: Buri Ram, Surin, Sri Sa Ket and Ubon Ratchathani. There were 3 stages in the study. The first was going to the 11 areas and training 11 research assistants who would later helped collect data through interviewing community leaders then analyze them. The second stage was the socio-economic and security study of the villages by brainstorming the community leaders of each village about the state of problems, the causes and ways to solve them. The third stage was a participative study to create sustainable socio-economic and national security strategies for the villages, also through brainstorming all community leaders of the whole 11 villages. They would participate in summarizing the state of problems, the causes and then find sustainable socio-economic and national security strategies for the villages lying along the Thai-Cambodian border of the lower Northeastern region.

Results of the research

1) The socio-economic and security conditions of the villages lying along the Thai and Cambodian border of the lower Northeastern region to make ready for the development plans for districts, provinces and groups of provinces

1.1) The state of economic problems of the villages lying along the Thai-Cambodian border of the lower Northeastern region, the causes and ways to solve them; three issues to be taken into account.

1) The price fall of agricultural produce

Causes: High cost of producing, inability to process the produce, no co-operative bodies to bargain for higher prices, corrupt & interest seeking governmental agencies from the stage of producing promotion to the stage of produce buying

Solutions: There should be studies of problems before the production, between the production and the sale of the produce. The villagers also have to get together in pinpointing

their main problems, the causes, and ways to solve them. The process of solutions should comprise:

Stage 1. Setting up village-level committee to correct price fall

Stage 2. Seeking help from outside parties such as governmental and private sectors, academic institutes

Stage 3. Setting up funds to correct price falling situations

Stage 4. Determining directions and technologies in the production

Stage 5. Co-production to reduce cost in investing, harvesting, processing; to slow down sale, and for effective bargain

Stage 6. Setting up an expanding network for correcting price fall from village to provincial levels

2) The problem of debt and poverty

Causes: The expense of each family is rising while its income is low. The debts are both in and outside the system. Each family has interest burden while there is no supplementary job after the harvest or when villagers are free.

Solutions: Parties from outside especially from educational institutes are needed for in-dept studies and analyzes of income and expense of families and villages, the economy of villages; so that the villagers can live with the least dependence from outside. The process of solutions should comprise:

Stage 1. Depending on themselves on necessities while trying to reduce their expense using Sufficiency Economy

Stage 2. There should be job promotion and training from governmental agencies, private sectors and educational institutes.

Stage 3. Villagers should set up community shops, get together to exchange goods, to buy goods and sell produce.

Stage 4. Villagers should find financial loan sources whose interest is low and should set up village saving fund.

Stage 5. Villagers should help one another especially the marginalized group so that they can stand strong again economically.

3) Insufficient & poor land

Causes: Extended families – higher family members with the same plot of land, some without title deed, and most, of poor quality & lacking water for agriculture

Solutions: There should be production potential development. This includes studies by governmental agencies working with the villagers in order to find appropriate technologies. These agencies are to co-study with the villagers to identify problems and reasonable & exact needs concerning their land. Besides, the government should carry out land reform along the border to help the villagers and for the security of the country.

1.2) State of social problems of villages lying along the Thai and Cambodian border of the lower Northeastern region, the causes and ways to solve them ; three issues to be taken into account

1) Youths involved with paths of ruins and gang fighting; youths having sex and get married prematurely

Causes: As a result of family breakdown, youths are not cared for and lack family warmth. Some parents have no time to take care of their children because of jobs or they have to migrate to work somewhere else. Drinking, group influence, false value, and false role models from mass media also play part in youth problems.

Solutions: The youths should be made realized of the troubles they will bring to the family. Community leaders and those concerned should take part in finding solutions. Parents and adults in the villages should set good examples for the youths and work together with youth networks of the government and educational institutes. They will cooperate in job promotion and training for young people. They should also use laws to solve social problems.

2) Low quality education and lack of opportunity to further studies

Causes: The youths have no motivations to continue their studies. Their families are too poor to support any further studies. In addition, the quality of education in the village is so poor that continuing in the higher class is difficult.

Solutions: Information on education should be given to parents. Guidance, finding scholarships for students in the villages, and school, administrator and teacher development should be done. Sub-district administration organization should take part in finding the solutions.

3) Gambling in the villages

Causes: False value, amusement and the desire for short-cut richness all play part in the village gambling. Besides, there are illegal number-selling agents coming to encourage the habit. In addition, governmental authorities are not strict and, in some cases, interested.

Solutions: Religious training & activities could help develop the mind of the people and teenagers. So, religious and educational institutes should take part in the campaign to solve the gambling problems in the villages. Authorities should be strict in enforcing the laws on gambling.

1.3) Security problems of the villages lying along the Thai- Cambodian border of the lower Northeastern region, the causes and ways to solve them; the first three issues to be taken into account.

1) Villagers living along the border have no confidence in their lives and properties

Causes: The conflicts between Thailand and Cambodia cause troubles along the border. There is no definite border at some places. There are also overlapping land of the 2 countries. Besides, Cambodia set up villages at the border.

Solutions: A development zone should be set up along the Thai-Cambodian border. A security team should comprise both governmental authorities and local people. Strong villages with quality of life should also be set up along the border as buffers. A good relationship should be built along the border by government agencies using similar cultures and religion of both countries as bridges.

2) The border villages are passages of drug trafficking.

Causes: Along the border there are many passages both on open ground and in the forest for drug trafficking. Here the traffickers can easily run away. Drugs are carried by some Cambodians coming in to seek for jobs while there is no good cooperation among governmental authorities to work in the same direction. There is no strong measure in the inspection of the drug trafficking.

Solutions: There should be participation of the people and all sides of governmental authorities in solving the problem. Village-level working units should be set up and strict patrolling along the border should be done. Villagers should be taught how to defend themselves. There should be measures to suppress drug trafficking.

3) Division of people due to elections both on national and local levels

Causes: There are vote buying and selling. This causes strong and obvious divisions among interested groups with different political ideas. Vote-getters are set up on each side when there are local elections such as for village or sub-district headman, or sub-district administrative organization. Relatives of candidates also take sides. This divides the villages and causes conflicts among the villagers when projects are carried out. The division seems to get wider.

Solutions: True democracy should positively be instilled ; election frauds must be prevented and suppressed; development projects must be transparent. Village committee should be given authority to scrutinize any development projects to be carried out in the villages. Furthermore, there should be attempts to spread interests equally among villagers.

2) Participative form to create sustainable socio-economic and security strategies for villages lying along the Thai-Cambodian border of the lower Northeastern region to prepare for the public administration policy and to support the creation of provincial plans and budget for development according to the constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2550. Three processes to be considered:

1) Process for developing plans and budget for provincial development in order to create sustainable socio-economic and security strategies for villages lying along the Thai-Cambodian border of the lower Northeastern region:

Stage 1. A network of border village cooperation committee should be set up by village committees. This committee must take part in the development plans for villages along the Thai-Cambodian border of the lower Northeastern region.

Stage 2. Creating development plans for villages along the Thai-Cambodian border of the lower Northeastern region by the village committee of each village

Stage 3. Integrating the plans: The border village cooperation committee integrates the plans of each village to make the sub-district development plans for the sub-districts along the Thai-Cambodian border of the lower Northeastern region.

Stage 4. From the sub-district development plans, integrated plans for district, province and groups of provinces development can be made. These plans must comply with the integrated provincial administration policy of the government.

2) Participative process to create sustainable socio-economic and security strategies

Stage 1. The network of border village cooperation committee will

1) meet to exchange ideas 2) identify common problems 3) set up village working group 4) name village representative to coordinate 5) coordinate other parties wishing to support the network.

Stage 2. The border village coordinating committee network should be encouraged with the support of governmental and private sectors and educational institutes. The network will have potential in creating development plans for villages along the Thai-Cambodian border of the lower 4 provinces of Northeastern region.

Stage 3. The creation of development plans for villages along the Thai-Cambodian border of the lower 4 provinces of Northeastern region by the network of border village cooperation committee should be based on the principle of Sufficiency Economy and the problems of the village.

Stage 4. The development plans for villages along the Thai and Cambodian border of the lower 4 provinces of Northeastern region by the network of border village cooperation committee must be integrated into village, sub-district, district, province and groups of provinces development plans. These plans must comply with the integrated provincial administration policy.

3) The process of creating socio-economic and security strategic issues

Stage 1. Preparation for the creation of socio-economic and security strategic issues of the Thai-Cambodia border village cooperation committee through coordination and co-planning with the network of governmental and private agencies as well as educational institutes

Stage 2. Brainstorming the Thai-Cambodian border village network's coordinating committee to identify and prioritize the problems of the villages; finding the causes and ways to solve the problems

Stage 3. Determining socio-economic and security strategic issues, village development plans, details of projects through the border village coordinating committee network

Stage 4. Integrating village development plans of the border village coordinating committee network with the village, the sub-district and the province development plans respectively.

คำสำคัญ (Keyword)

- 1 รูปแบบการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืน

The Participation development sustainable social economy and safety strategic model

- 2 หมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย – กัมพูชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

The villages lying along the thai - cambodian border of the lower northeastern region

- 3 นโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

The policy of the state administration policy

- 4 แผนและงบประมาณเพื่อพัฒนาจังหวัด

The district allocated budget for district development

- 5 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

The constitution of the kingdom of Thailand B.E. 2550

คำนำ

หมู่บ้านตามแนวชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีพื้นที่ติดต่อกันระหว่าง ไทยกับ กัมพูชาตลอดแนวครอบคลุมถึง 4 จังหวัดประกอบด้วย บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี ประชาชนในพื้นที่มีสภาพเป็นอยู่ภายใต้ภาวะของความไม่แน่นอนและไม่มั่นคงใน ด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง จากความแตกต่างของชาติพันธุ์ทั้ง ลาว กูย และเขมร ทำให้ประชาชนมีปัญหาดังที่แตกต่างไปจากหมู่บ้านในพื้นที่ทั่ว ๆ ไป การกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อแก้ไขปัญหาตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ต้องมีความเข้าใจถึงบริบทของชุมชนและความสัมพันธ์ระหว่างหมู่บ้านเป็นอย่างดี การสร้างความเข้าใจพื้นฐานความเป็นอยู่ของประชาชนที่อาศัยในหมู่บ้านตามแนวชายแดน ไทย-กัมพูชา โดยเริ่มจากกระบวนการศึกษาปัญหา สาเหตุ แนวทางแก้ไข ตลอดจนการกำหนดยุทธศาสตร์ การกำหนดโครงการต่าง ๆ ที่จะบรรจุเข้าสู่โครงการพัฒนาจังหวัด จึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ทุกหมู่บ้านตามแนวชายแดน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำและเสนอโครงการที่จะแก้ไขปัญหาของตนอย่างจริงจัง ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์และเกี่ยวพันร่วมกันตลอดแนวชายแดน นั้นหมายถึงจะต้องสร้างเครือข่ายหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา และให้ทุกหมู่บ้านต้องเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรง ในการกำหนดยุทธศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงที่เกิดจากประสบการณ์และบทเรียนของประชาชนในพื้นที่

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณนักวิจัยท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และประชาชนในหมู่บ้านตามแนวชายแดน ไทย-กัมพูชา ทั้ง 11 หมู่บ้านทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมืออย่างจริงใจตลอดกระบวนการวิจัย ทำให้โครงการวิจัยนี้สำเร็จด้วยดี

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย – กัมพูชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เพื่อรองรับแผนพัฒนาอำเภอ จังหวัด และกลุ่มจังหวัด
2. เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืนของหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย – กัมพูชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. กระทรวงมหาดไทย หน่วยราชการในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และองค์กรในระดับตำบลและหมู่บ้าน
2. สถาบันอุดมศึกษาท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำไปเป็นข้อมูลที่สำคัญ ในการกำหนดนโยบายและแผนด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง เพื่อรองรับการพัฒนาชุมชน ตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน และร่าง “พระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการจัดทำแผนพัฒนาและงบประมาณของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด พ.ศ. 2551”
3. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนของการเชื่อมโยงแผนระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง ให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาตามแนวชายแดนไทย – กัมพูชา และสามารถใช้เป็นแนวทางพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมกับประเทศเพื่อนบ้าน

วิธีการดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืน ของหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย – กัมพูชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เพื่อรองรับแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ในการสนับสนุนให้จังหวัดมีแผนและงบประมาณเพื่อพัฒนาจังหวัด ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 โดยกระบวนการคัดเลือกหมู่บ้านที่มีพื้นที่ติดชายแดนไทย-กัมพูชาจาก 11 อำเภอ ๆ ละ 1 หมู่บ้าน รวม 11 หมู่บ้าน การวิจัยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับหมู่บ้านในทุกขั้นตอนในการวิจัย การดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 3 ระยะ

ระยะที่ 1 การเข้าถึงพื้นที่และเตรียมผู้ช่วยนักวิจัย เป็นการศึกษ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาบริบทของพื้นที่เบื้องต้น กำหนดพื้นที่เป้าหมาย ติดต่อประสานงานและประชุมเตรียมคณะผู้วิจัย เพื่อจัดทำแผนการเดินทางเข้าถึงพื้นที่ 4 จังหวัด 11 อำเภอ 11 ตำบล และ 11 หมู่บ้าน ก่อนเข้าถึงหมู่บ้าน

ตามแนวชายแดน การดำเนินงานตามแผนเพื่อการศึกษาบริบทของพื้นที่เป้าหมาย ดำเนินการประสานงานและสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนผู้นำชุมชนในระดับตำบล จัดเตรียมการฝึกอบรมผู้ช่วยนักวิจัย(นักวิจัยท้องถิ่น) ดำเนินคัดเลือกผู้ช่วยนักวิจัยที่เป็นตัวแทนรับผิดชอบพื้นที่การวิจัยในระดับอำเภอ และดำเนินการฝึกอบรมผู้ช่วยนักวิจัยเตรียมความพร้อมในกระบวนการวิจัย

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย – กัมพูชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เป็นการประสานงานบุคลากรเป้าหมายในระดับอำเภอ ระดับตำบล และระดับหมู่บ้าน เพื่อทำความเข้าใจและมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย ดำเนินการประชุมเตรียมคณะวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย จัดทำแผนการเก็บข้อมูล ดำเนินการเก็บข้อมูลพื้นที่เป้าหมายของ 4 จังหวัด 11 อำเภอ 11 ตำบล 11 หมู่บ้าน โดยการสอบถาม สัมภาษณ์ และสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้าน ละ 10 คน ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในประชุมระดมสมองในแต่ละอำเภอ และสรุปผล ระยะที่ 2

ระยะที่ 3 การศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วม พัฒนายุทธศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืน ของหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการประสานงานบุคลากรเป้าหมายในระดับอำเภอ ระดับตำบล และระดับหมู่บ้าน สร้างเครื่องมือเพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมพัฒนายุทธศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืน ดำเนินการเก็บข้อมูลพื้นที่เป้าหมายของ 4 จังหวัด 11 อำเภอ 11 ตำบล โดยการสอบถาม สัมภาษณ์ และสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมของประชาชน หมู่บ้าน ละ 20 คนดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมพัฒนายุทธศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืน นำเสนอในประชุมระดมสมองประชาชน หมู่บ้าน ละ 8 คน รวม 88 คน ที่มีชายแดนติดกับประเทศกัมพูชา (บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี) และสรุปผล ระยะที่ 3

สรุปผลการวิจัย

1 สภาพเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง ของหมู่บ้านตามแนวชายแดน ไทย – กัมพูชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เพื่อรองรับแผนพัฒนาอำเภอ จังหวัด และกลุ่มจังหวัด การจัดทำยุทธศาสตร์ของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านรักษาความมั่นคงและความสงบ และด้านการบริหารจัดการ เป็นการแบ่งตามประเภทของผลผลิตของโครงการ ในแบบฟอร์มแบบ จ. 1 การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด การสรุปผลการวิจัยเป็นไปตามกรอบของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งกำหนดไว้ 3 ด้านตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ด้านเศรษฐกิจ ผลผลิตการเกษตรราคาคต่ำ หนี้สิน และความยากจน และพื้นที่ทำการเกษตรขาดคุณภาพและไม่เพียงพอ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาเป็นเวลายาวนาน รัฐบาลและผู้ที่เกี่ยวข้องพยายามแก้ไขปัญหามาโดยตลอด แต่ไม่สามารถแก้ไขได้ เนื่องจากประเทศของเราส่งเสริมเศรษฐกิจ

ระบบเสรีนิยม เป็นระบบทุนนิยม กลไกตลาดไม่ได้อยู่ในมือของเกษตรกร แนวทางในการแก้ไขจะต้องพิจารณาแบบองค์รวม ทั้งระบบการศึกษา เทคโนโลยี วัฒนธรรม รวมถึงผลกระทบจากโลกาภิวัตน์และโลกยุคข้อมูลข่าวสาร ในกระบวนการวิจัยใช้การประชุมระดมสมอง และอาศัยศักยภาพของประชาชน ซึ่งพบว่า กระบวนการแก้ไขปัญหาต้องเริ่มจากครอบครัว หมู่บ้าน และตำบล จะต้องเข้ามาร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เห็นได้อย่างชัดเจน โดยวิเคราะห์จากกระบวนการผลิต และการจำหน่าย ซึ่งจะต้องกำหนดยุทธศาสตร์ ตั้งเป้าประสงค์ในการ “ยกระดับราคาผลผลิต” โดยการนำปัญหามาสู่การร่วมค้นหาสาเหตุและแนวทางแก้ไข จึงนำมาสู่การปฏิบัติ ปัญหาที่สำคัญคือ ต้นทุนการผลิตสูง จากการกำหนดราคาของพ่อค้า ราคาน้ำมัน ในระหว่างรอคอยผลผลิตต้องกู้ยืมเงินเกิดภาระดอกเบี้ยพอกพูนขึ้น เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตต้องรีบขายเพื่อนำมาใช้จ่ายและใช้หนี้ ผลผลิตไม่สามารถเก็บหรือแปรรูปเพื่อลดการขายหรือใช้ต่อรองราคา ทำให้กลไกตลาดกดดันมาที่เกษตรกร แนวทางในการแก้ไขจะต้องมีการรวมกลุ่มในระดับหมู่บ้าน ตำบล และสร้างเครือข่าย มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อต่อสู้ราคาผลผลิต มีการศึกษาวิจัย และดำเนินโครงการเพื่อลดต้นทุนการผลิต มีเงินทุนที่เสียดอกเบี้ยต่ำ มีโครงการที่จะแปรรูปผลผลิต มีองค์กรเครือข่ายเข้ามาช่วยให้ความรู้ ความสามารถในการจำหน่ายผลผลิต ซึ่งทั้งหมดเป็นแนวทางที่ประชาชนในระดับหมู่บ้านต้องฝึกหลักการพึ่งพาตนเองมากที่สุด แต่ประเด็นที่ดำเนินการได้ยากที่สุดคือ การจัดตั้ง “กองทุนเพื่อต่อสู้ราคาของผลผลิต” ซึ่งหากเริ่มจากการสะสมทุนของประชาชนจะช้าและทำให้เกิดความยั่งยืน หน่วยงานรัฐจึงควรเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนรวบรวมกองทุนโครงการต่าง ๆ ในหมู่บ้าน ให้มาอยู่ภายใต้คณะกรรมการหมู่บ้านเพียง 1 คณะ เพื่อความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการทุนของหมู่บ้าน และเพื่อควบคุมกลั่นกรองโครงการที่ไม่ได้เกิดประโยชน์และไม่ต้องการของชาวบ้าน ส่วนเรื่องพื้นที่ทำกินจะต้องมีการศึกษาความจำเป็นจริง และการเพิ่มศักยภาพของการผลิต หน่วยงานรัฐต้องเข้ามาดูแลเป็นพิเศษ เพราะปัญหาที่ทำกินตามแนวชายแดน ไทย - กัมพูชา มีความซับซ้อนทั้งในเรื่องของความมั่นคง และการประกาศกฎหมายบังคับ จึงควรกำหนดเป็นเขตปฏิรูปที่ดินเป็นกรณีพิเศษ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมภาครัฐ เอกชน และหน่วยความมั่นคงเข้ามาร่วมแก้ไขปัญหา

ประเด็นที่ 2 ด้านสังคม ปัญหาเยาวชนมัชฌิมอายุและทะเลาะวิวาท และเยาวชนมีปัญหาเรื่องเพศสัมพันธ์และมีคู่นอนวัยอันควรคุณภาพการศึกษาต่ำ และขาดการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และมีการพนันในหมู่บ้าน เป็นปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ จากความอ่อนแอของครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา และวัด ซึ่งถูกอิทธิพลของระบบทุนนิยม และสื่อต่าง ๆ เข้ามาครอบงำเยาวชน เราขาดความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมเยาวชนจึงถูกอิทธิพลชักนำไปสู่ความเสื่อม การแก้ไขปัญหาจะต้องใช้วัฒนธรรมศาสนา และประชาสังคม เข้ามาแก้ไข โดยทุกภาคส่วนของสังคมต้องมีความตระหนักใน “ปัญหาของเยาวชน” ว่าเป็น “ปัญหาสำคัญของหมู่บ้าน” และแนวทางในการแก้ไข “ทุกคนทุกสังคมในหมู่บ้านต้องร่วมกันแก้ไข” โดยเฉพาะโรงเรียนในหมู่บ้านและองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องเป็นองค์การหลักในการแก้ไขปัญหา โดยมีวัดเป็นหลักในการพัฒนาค่านิยมและพัฒนาจิตใจ ส่วนภาครัฐหน่วยราชการต้องเข้า

มาบิบทบาทในการสนับสนุนช่วยเหลือทั้งในด้านงบประมาณและความรู้ ให้ประชาชนในระดับหมู่บ้านสามารถแก้ไขปัญหาเยาวชนได้ด้วยตนเอง

ประเด็นที่ 3 ด้านความมั่นคง หมู่บ้านตามแนวชายแดนขาดเชื่อมั่นในความปลอดภัยและความมั่นคงในชีวิตทรัพย์สิน เป็นเส้นทางผ่านของยาเสพติด และมีความแตกแยกของประชาชนจากการเลือกตั้งทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นตลอดแนวชายแดน ไทย-กัมพูชา เพราะอยู่ในช่วงสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างประเทศ หน่วยงานความมั่นคงต้องเข้าไปมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นในความปลอดภัย โดยจัดให้มีองค์กรหลักป้องกันแก้ไขปัญหาในระดับหมู่บ้านที่ชัดเจน และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในทุกเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคง สำหรับเรื่องความแตกแยกจากการเลือกตั้ง เกิดจากผลประโยชน์ในการเลือกตั้ง ดังนั้นการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ โปร่งใส จึงเป็นกุญแจสำคัญของการแก้ไขปัญหาความแตกแยก และหากจะให้ยั่งยืน ทุกโครงการทุกกิจกรรมที่เข้าไปในหมู่บ้านจะต้องโปร่งใส สุจริต และองค์กรระดับหมู่บ้านสามารถเข้าไปตรวจสอบโครงการต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ต้องเข้าไปมีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมการเลือกตั้ง และสร้างเครือข่ายภาคประชาชนในการส่งเสริมตรวจสอบการเลือกตั้งให้เข้มแข็ง

2 รูปแบบการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาศูนย์ศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืนของหมู่บ้านตามแนวชายแดน ไทย – กัมพูชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เพื่อรองรับนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ในการสนับสนุนให้จังหวัดมีแผนและงบประมาณเพื่อพัฒนาจังหวัด ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ประเด็นที่ 1 กระบวนการพัฒนาแผนและงบประมาณพัฒนาจังหวัด เป็นการเพื่อพัฒนาศูนย์ศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืนของหมู่บ้านตามแนวชายแดน ไทย – กัมพูชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ซึ่งเครือข่ายคณะกรรมการประสานงานหมู่บ้านตามแนวชายแดน ไทย-กัมพูชา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จะต้องร่วมกันกำหนดยุทธศาสตร์ที่สามารถแก้ไขปัญหาของประชาชนในหมู่บ้านตามแนวชายแดน การพัฒนาแผนจะต้องใช้ความรู้ความสามารถและงบประมาณในการนำตัวประชาชนทุกหมู่บ้านเข้ามาร่วมกิจกรรม หน่วยงานของรัฐในระดับชาติจะต้องให้ความสำคัญ มีการจัดสรรงบประมาณและดำเนินโครงการเพื่อผลักดันให้ประชาชนในระดับหมู่บ้านได้รับการพัฒนาการจัดทำแผนการจัดทำโครงการที่สอดคล้องกับปัญหาของประชาชนที่แท้จริง และสามารถที่จะติดตามและผลักดันแผนของเครือข่ายไปยังหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และกลุ่มจังหวัด

ประเด็นที่ 2 กระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาศูนย์ศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงอย่างยั่งยืน เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับหมู่บ้านแนวชายแดน ไทย – กัมพูชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ซึ่งจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของการพัฒนาศูนย์ศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงตัวแทนประชาชนต้องสามารถประชุมระดมสมองในแต่ละหมู่บ้านของตนเอง และมีความรู้ความสามารถในการพัฒนา และการดำเนินงานของแผน โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ ในส่วนที่

เกี่ยวข้องกับหมู่บ้าน สามารถที่จะประสานเครือข่ายภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา ให้เข้ามาช่วยให้กระบวนการพัฒนามีความยั่งยืน โดยการยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมุ่งเน้นปัญหาหมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการจัดทำแผน ทั้งนี้หน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบในการพัฒนายุทธศาสตร์ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด กลุ่มจังหวัด และระดับชาติ จะต้องมีนโยบายและมาตรการผลักดันการมีส่วนร่วมของประชาชนและการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการพัฒนายุทธศาสตร์เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงในทุกระดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) หน่วยงานและคณะกรรมการที่จัดทำแผนพัฒนาจังหวัด และอำเภอ ของจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี ควรให้ความสำคัญปัญหาของหมู่บ้านตามแนวชายแดน ไทย-กัมพูชา ที่มีพื้นที่ตลอดแนวชายแดนถึง 11 อำเภอ มีประเด็นปัญหาที่แตกต่างกับหมู่บ้านทั่วไป โดยเฉพาะในปัจจุบันอยู่ในสภาวะความขัดแย้งระหว่างประเทศซึ่งจำเป็นต้องเร่งด่วนในการจัดตั้งคณะทำงานทั้ง 4 จังหวัด 11 อำเภอ เข้ามาพิจารณาร่วมกันแก้ไขปัญหา และจัดทำยุทธศาสตร์ของหมู่บ้านตามแนวชายแดน ให้สามารถสอดคล้องกับแผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด

2) หน่วยงานความมั่นคงโดยเฉพาะกองกำลังสุรนารี และกองบัญชาการกองทัพบกที่ 2 จะต้องเข้ามาดูแลพื้นที่ตลอดแนวชายแดนเป็นกรณีเร่งด่วน และควรเป็นหน่วยงานหลักในการสร้างเสริมด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง ให้กับหมู่บ้านตลอดแนวชายแดน ไทย - กัมพูชา ในภาคตะวันออก เฉียงเหนือตอนล่าง การแก้ไขปัญหาจะต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลให้จัดเป็นเขตแก้ไขปัญหาหรือเขตปฏิรูปเป็นกรณีพิเศษ เนื่องจากการแก้ไขปัญหาต้องจัดสรรงบประมาณเป็นกรณีเฉพาะ และจะต้องมีคณะทำงานที่มาจากหลายหน่วยงานเพราะปัญหาในพื้นที่มีปัญหาในแง่ของกฎหมายหลายฉบับ ซึ่งต้องมีการแก้ไขในระดับชาติ

3) สถาบันการศึกษาใน 4 จังหวัดประกอบด้วย จังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี ควรเข้ามาศึกษาวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนหมู่บ้านตามแนวชายแดน ไทย-กัมพูชา ซึ่งกระบวนการวิจัยจะต้องเป็นกรวิจัยในพื้นที่ที่สามารถแก้ไขปัญหาได้จริง โดยมีการนำร่องหมู่บ้านที่เป็นต้นแบบและขยายครอบคลุมทุกหมู่บ้าน และควรจัดโครงการพัฒนาศักยภาพของผู้นำหมู่บ้านในการพัฒนายุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของหมู่บ้าน ให้มีความสามารถในการบริหารจัดการแผน โครงการ และกิจกรรม

4) องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดในระดับหมู่บ้านมากที่สุด ควรมีการสร้างเครือข่ายองค์การบริหารส่วนตำบลตลอดแนวชายแดน ไทย-กัมพูชา เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ปัญหาร่วมของหมู่บ้านตามแนวชายแดน และให้มีการจัดทำแผนพัฒนาตำบลสามารถเชื่อมโยงโครงการระหว่างตำบลให้เกิดศักยภาพในการแก้ไขปัญหา ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัย

1) วิจัยครั้งนี้เป็นการสะท้อนปัญหาและความต้องการของประชาชน พบว่าเรื่องราคาผลผลิต การเกษตรตกต่ำ เป็นปัญหาหลัก ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาความยากจน และปัญหาอื่น ๆ ตามมา ทั้งในเรื่องของการศึกษา และสุขภาพ โจทย์ของการวิจัยจะต้องมุ่งไปที่การศึกษาทั้งระบบ ตั้งแต่ก่อนการผลิต ในกระบวนการผลิต และการจำหน่ายผลผลิต จะต้องมุ่งหาวิธีการลดค่าใช้จ่ายในการผลิต หาแหล่งทุน ดอกเบี้ยต่ำ การพัฒนานวัตกรรมหรือใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ให้ประชาชนสามารถผลิตผลทางการเกษตรที่สามารถเลี้ยงตนเอง และสามารถลดหนี้สินลงได้

2) การผลิตปัจจุบันเกษตรกรได้รับการส่งเสริมให้ใช้สารเคมี จึงเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายที่นับวันจะสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาของยาฆ่าหญ้าทำลายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ แม้จะมีการส่งเสริมเกษตรกรอินทรีย์ และหลักเศรษฐกิจพอเพียง แต่ยังไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติจริงได้ เนื่องจากสภาพปัญหาของแต่ละพื้นที่ที่มีความหลากหลาย และขาดความพร้อมในการส่งเสริม จึงควรทำการวิจัยเชิงทดลองในแต่ละพื้นที่ และผลการวิจัยต้องสามารถทำได้จริงเป็นพื้นที่ตัวอย่าง เพื่อให้ประชาชนยอมรับและขยายครอบคลุมทุกครัวเรือน

3. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1) การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อแก้ไขหนี้สินครัวเรือนระดับหมู่บ้าน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล และสถาบันการศึกษา

2) การพัฒนากองทุนสนับสนุนการต่อสู้ราคาผลผลิตของประชาชนในหมู่บ้านตามแนวชายแดน ไทย - กัมพูชา

3) การแก้ไขปัญหาที่ดินเพื่อการเกษตรของประชาชนในหมู่บ้านตามแนวชายแดน ไทย-กัมพูชา

4) กระบวนการสร้างเครือข่ายประชาชนในหมู่บ้าน เพื่อการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการตามแนวชายแดน ไทย-กัมพูชา

5) ผลกระทบของการใช้ยาฆ่าหญ้าและการพัฒนานวัตกรรมในการกำจัดหญ้าโดยวิธีธรรมชาติ

เอกสารอ้างอิง

ทศนา แชมมณี.(2545). **ศาสตร์การสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประเวศ วะสี.(2547).**กระบวนการนโยบายสาธารณะ(Public Policy Process).**

<http://www.khlong-u-taphao.com/upload/forum/policy1.pdf> (ค้นเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2551)

- (2548). อนาคตประเทศไทย 15 ธันวาคม 2548.
- เรณู คุปต์ขีร.(2547). การพัฒนาระบบการกระจายอำนาจการบริหารและการศึกษา
จากกระทรวงศึกษาธิการไปยังเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.
- วิจิต นันทสุวรรณ.(2549).ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน สำนัก
อำนวยการคณะกรรมการผู้นำชุมชนแห่งชาติ (สภาผู้นำชุมชนแห่งชาติ) มติชนรายวัน
วันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2549 ปีที่ 29 ฉบับที่ 10445
- วิทยาลัยมหาดไทย.(2547). **สรุปสาระสำคัญ หลักเกณฑ์และแนวทางการบริหารงานจังหวัดแบบ
บูรณาการการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ กับ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด.**
กรุงเทพมหานคร:วิทยาลัยมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย.
- สภาร่างรัฐธรรมนูญ.(2550). **ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราชฉบับลง
ประชามติ.** กรุงเทพมหานคร :โรงพิมพ์ตำรวจ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาข้าราชการพลเรือน.(มปป.).คำเฉพาะเกี่ยวกับเกี่ยวกับการมี
ส่วนร่วมของประชาชน. http://www.opdc.go.th/special.php?spc_id=3&content_id=337
(ค้นเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2551
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.(2551ก).**รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2550.**<http://www.opdc.go.th/uploads/files/law/constitution2550.pdf>
(ค้นเมื่อ 7 กันยายน 2552)
- (2551 ข). **พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ
พ.ศ.2551.** http://www.opdc.go.th/uploads/files/statute_provincer_30dec51.pdf
(ค้นเมื่อ 7 กันยายน 2552)
- (2551 ค) **พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี.**
[http://www.opdc.go.th/Law/File_download/1097807787-\\$.pdf](http://www.opdc.go.th/Law/File_download/1097807787-$.pdf) (ค้นเมื่อ 7 กันยายน 2552)
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(2549). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554).**กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักปลัดกระทรวงมหาดไทย.(2546). **การบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ กับแผนยุทธศาสตร์
การพัฒนาจังหวัด .**กรุงเทพมหานคร: สำนักปลัดกระทรวงมหาดไทย.